

PROVET I HISTORIA 13.3.2013 BESKRIVNING AV GODA SVAR

De beskrivningar av svarens innehåll som ges här är inte bindande för studentexamensnämndens bedömning. Censorerna beslutar om de kriterier som används i den slutgiltiga bedömningen.

De centrala bedömningsgrunderna i provet i historia är examinandens innehållsmässiga kunskaper i ämnet och ett tillbörligt och precist bruk av centrala historiska begrepp. En bedömningsgrund är också examinandens förmåga att tolka historiska källor och att bedöma dem kritiskt, att självständigt dra slutsatser från dem och att jämföra tolkningar av historiska frågor samt att ta ställning till dem med hjälp av motiveringar. I de uppgifter som innehåller flera deluppgifter meddelas maximiantalet poäng per del i samband med uppgiften men svaret bedöms ändå som en helhet.

Uppgift 1

Definitionen på feodalismen: ett administrativt, ekonomiskt och militärt system i det splittrade medeltida Europa där det väsentliga är förhållandet mellan en länsherre och en vasall. Feodalismen breddade inte ut sig över hela Europa (t.ex. inte i Skandinavien) och den var inte ett enhetligt system. Den tog sig olika uttryck i olika tider och på olika håll i Europa.

Uppgift 2

a)

Diego Riveras väggmålning skildrar t.ex. effektivt och intensivt arbete i ett modernt industriellt samhälle. Arbetare och maskiner bildar där en helgjuten helhet. Målningen kan tolkas både som kritik mot och beundran för massproduktion och ny teknologi. Likaså kan arbetarna ses som delar av maskineriet eller som hjältarna i ett industriellt samhälle. (3 p.)

b)

Konsumtionssamhällets framväxt: konsumtionens ökade betydelse gör sig gällande i människornas vardagsliv på flera sätt. Fritiden ökar och underhållningsindustrin utvecklas. Avståndet krymper (radio, fortskaffningsmedel). (3 p.)

Uppgift 3

Svaret redogör för vetenskapliga framsteg med hjälp av exempel och behandlar deras verkningar. Till exempel Darwins idé om evolution och det mottagande den fick på 1800-talet. På 1900-talet har anmärkningsvärda framsteg gjorts t.ex. i medicin, i biovetenskaperna och i fysik. Genom dem har människans förmåga att kontrollera och bearbeta sitt liv och sin omgivning förstärkts. Diskussion om t.ex. hur det vetenskapliga tänkandet och en vetenskaplig världsåskådning har blivit vanligare på bekostnad av religiösa föreställningar. Som exempel kan nämnas att framstegstron sprider sig.

Uppgift 4

I svaret redogör examinandan för målen och verksamheten för Nationernas förbund och Förenta nationerna. Uppmärksamhet fästs vid likheter och olikheter, t.ex. med avseende på verksamhetens omfattning och hur stort antalet variationen i antalet medlemsländer har varit. Som en olikhet nämns t.ex. att Förenta nationerna har ett säkerhetsråd med fem permanenta medlemsstater som har vetorätt i fråga om beslutsfattande. Syftet med båda organisationerna har varit att arbeta för fred och en positiv utveckling. Den allmänna uppfattningen är att nationernas förbund misslyckades i sitt huvuduppdrag som var att bevara freden. Det jämförande perspektivet är tydligt i ett berömligt svar.

Uppgift 5

a)

Det första citatet stöder absolutism (monarki), det andra citatet stöder i sin tur parlamentarism. Det första citatet ger som motivering att monarkin för med sig fred, det andra citatet betonar vikten av att ett representativt statskick åtnjuter hela folkets stöd. (2 p.)

b)

I Frankrike fanns en tradition av autokratiskt statskick (författaren till det första citatet hänvisar till Frankrike), och i England en tradition av republikanism (författaren till det andra citatet är engelsk). I Frankrike väckte absolutismen ett allt större missnöje som utmynnade i en revolution år 1789. Utvecklingen av politiska friheter. (4 p.)

Uppgift 6

Bakgrunden till flyttningsrörelsen var den kraftiga strukturella förändringen på 1960- och 1970-talen: produktionen effektiviserades och arbetskraftsbehovet minskade inom lantbruket, industri- och servicenärings utvecklingen i städerna i södra Finland. Migration till Sverige. Det finska samhället urbaniserades, ett urbant levnadssätt blev mera allmänt och landsbygden avfolkades som ett resultat av flyttningen. Den snabba strukturella förändringen förorsakade anpassningssvårigheter. Den service som erbjuds av samhället ökade.

Uppgift 7

Finland var på medeltiden föremål för både västliga och östliga maktsträvanden och en krigsskådeplats. Rivaliteten mellan Sverige och Novgorod om herreväldet över det finska territoriet; den västliga och den östliga kyrkans intresse för att utvidga sitt inflytande över det finska territoriet. I uppgiften kan examinandena också behandla hur seder och bruk som gällde boende och vardagsliv spreds från båda hållen.

Uppgift 8

Examinanden presenterar ett kulturområde som han/hon har kännedom om; det kan vara beläget i vilken världsdel som helst. Svaret är mer förtjänstfullt om analysen väl beaktar olika aspekter på fenomenet, t.ex. fenomenets orsaker och dess positiva och negativa verkningar. Ett berömligt svar begreppsliggör den kultur som presenteras eller har som mål att belysa innehållet i de begrepp som används i uppgiften.

Uppgift +9

a)

Low förhåller sig ironisk till Sovjetunionen som en "befriare" av Östeuropa. Eftersom han är västeuropé kan han anses tolka de åtgärder som gäller de östeuropeiska länder som en tvångsannektering in i det socialistiska systemet som leds av Sovjetunionen. (2 p.)

b)

Marshall betonar i sitt tal återuppbyggnaden av Europa med hjälp av ekonomiskt stöd från Förenta staterna. Novikov menar att Förenta staterna har som syfte att genom ekonomiskt stöd föra Västeuropa allt närmare Förenta staternas politiska mål. Således anser Novikov att Marshallhjälpen är riktad mot Sovjetunionen medan Marshall själv försvarar erbjudandet om hjälp och ser det som en opolitisk humanitär handling. (3 p.)

c)

Meningskiljaktigheterna mellan Förenta staterna och Sovjetunionen ledde till att Europa delades, och således såddes frön till det kalla kriget. Skillnaderna mellan de ekonomiska systemen och ideologierna i öst och i väst framhövdes under åren efter kriget. Meningskiljaktigheterna kulminerade t.ex. i Berlinkrisen 1948. Organisationerna för ekonomiskt och militärt samarbete grundades i Väst- samt i Östeuropa. Fr.o.m. 1950-talet blir det kalla kriget och kapprustningen mer intensiv. Kriserna i slutet av årtiondet, t.ex. i Ungern 1956. (4 p.)

Uppgift +10

a)

I svaret analyseras båda dokumenten och de placeras i sin historiska kontext, de borgerligas deklaration om Finlands självständighet och socialisternas försök till maktövertagande. I dokumenten försvaras friheten men uppfattningarna om frihet, om hoten mot frihet och om förutsättningarna för förverkligandet av friheten står i kontrast till varandra. (4 p.)

b)

Svaret behandlar inbördeskrigets utbrott och segern för de vita. Svaret redogör för inbördeskrigets politiska, ekonomiska, sociala och kulturella verkningar genom exempel, t.ex. dispyten om statskicket och behandlingen av röda fångar. I ett förtjänstfullt svar behandlas händelserna år 1918 ur flera perspektiv, alternativt bedöms händelsernas följder i Finland och för Finlands relationer till grannländerna. (5 p.)